

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre — 18 kor
 Negyedévre — 4 .
 Helyben házhoz fordva:
 Egész évre — 20 kor.
 Negyedévre — 5 .
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre — 24 kor.
 Negyedévre — 6 .

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 kedd utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéréseinek visszaadására
 vagy megőrsésére nem vállalkozik.

Előzetesek és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, nov. 12.

Van szerencsém.

A birminghami fegyvergyár-részvénytársaság ülést tartott a napokban.

Jól táplált, finom öltözetű urak jelentek meg a fényes helyiségben s inasok karjára dobva felöltőjüket, mosolyogva köszöntgetik egymást.

Jó hírről suttognak az ujonnan jövőknek.

Még nem egészen bizonyos a dolog, de abból, a mi máris kiszivárgott, igen jó osztalékra van kilátás.

Az ülés megkezdődik, Chamberlain, a hírhedt gyarmatügyi miniszter fia elfoglalja az elnöki széket s beszéde előtt már derűs arca is sokat mond.

»Van szerencsém közölni, hogy üzletünk még soha sem virágozott ennyire s mindenféle levonás után is 25% osztalékot fizetünk részvényenkint.«

Szinte hallom a hurrá kiáltást, a mámoros örömkialtást, a boldog meglepetés csodálkozásait: ez aztán eredmény!

Londonban pedig a hadügyminiszterium előtt tolong az emberáradat. Az utolsó nagy csata jelentéseit olvassák s a mint a nevek kerül a sor, hol itt, hol ott tör ki a zokogás, majd elcsuklik a hang s bambán, szinte megkövülve bámul a tömeg a fekete szegélyű, hosszú papirosra. A kiket ifjan, telve reménnyel küldtek a harcztérre, most itt látják viszont — gyászkeretben — utoljára.

És ez a megtört, fájdalomában meggörnyedt tömeg, úgy áll ott némaságában,

mint egy kérdőjel a hatalmasok lelkiismerete előtt...

Miért e gyász, — miért?

Lent Délafrika perzselő homokján temetetlenül fekszenek garmadában a halottak és nincs a ki a sebesülteknek egy ital vizet nyujtana.

Ha jön is nagy sokára egy ambulancia, ez angolul kiabál s ha nem angol a sebesült válasza, úgy tovább megy.

Más ambulancia pedig nem járhat, mert visszazsuppolták az angolok.

És Európa csodálva kérde: hát ez a humanizmus?

Sorba állanak az angol katonák. Felhangzik a kommandó s egy búr főtiszt szíven löve fordul az előre megásott gödörbe.

Európa csodálva kérde: hát ez a hadi jog?

Magas palánkkal körülvett helyen ezernyi népség szorong. Öreg, beteg emberek, asszonyok és gyermekek.

A tikkasztó levegő itt fulladást okoz, az éhség, szomjuság gyötör s ha ragály üt ki, pedig ez elkerülhetetlen, úgy pusztítása iszonyu.

És Európa olvassa havonkint, hány búr gyermek hal meg, kegyetlen pontossággal kiszámították, hogy karácsonyra nem marad búr gyermek élve és Európa hallgatva nézi ezt az angyal csinálást, mely a merkantil Angliához méltóan angyal folyik, hallgatva nézi, mert kikötni nem mer Angliával.

Miért is kötne ki?!

Chamberlain gyarmatügyi miniszter főrézvényese, fia igazgatója a birmin-

ghami fegyver- és tölténygyárnak. Ez a gyár látja el az angol hadsereget, sőt mint hírlott, kerülő uton a búr is. A jövedelem 25%. Tiszta üzlet s a merkantil elvek szerint fő jó a világon a haszon.

Miért is kötne ki?!

Mert veszélyben a humanizmus, a nemzetközi jog, mert gyermek gyilkolás folyik, mert egy nemzetet ölnek meg?

Baj is az, ha a czégért tépik, csak az üzlet menjen jól. A merkantil Európa régóta csak czégérnek használja a humanizmus, civilizáció stb. szavakat, mint ahogy a pilulák plakátjaira is szép nőket festenek és gyomor tisztítót hirdetnek. A lényeg meg van, a 25% haszon, a czéger veszhet.

Hiszen így ment ez Kinában, Egyiptomban, így most Török országban, mindig csinos jelszavak, mindig undok tettek.

Egyszer mozdult meg Európa szíve és négy évig együtt dobogott, lázadt, dühöngött, míg végre sikert ért — a Dreytusz ügykor.

Ma sem értem ezt.

Akkor egy ember volt sújtva s Európa négy éven át szívesen dolgozott érte, ma egy nemzet pusztul, gyermekeket ölnek, sebesülteket felrugnak, anyákat tartanak a férjek golyói elé a gyáva hódítani akarók és minden hallgat — csendes.

Hát ilyen a világ képe, ha kereszt helyett borju szív az ideálunk — az arany borju szíve, az érdek a garas.

P—y.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

»Sursum corda! Föl a szívekkel!«

(Kath. kántorkönyv. Szerkesztette Kersch Ferenc esztergomi fő székesegyházi karnagy. Az egyes füzetek ára egyenkint 5 kor., a teljes mű (négy füzet) 16 kor.)

Az »Országos magyar Czeccilia-egyesület« mely a magyar kath. egyház sajnálatos zenei viszonyainak orvoslását tűzte ki célul, az 1899-ik évben Pécsen tartott kongresszuson nemcsak kimondotta egy egységes kántorkönyv kiadásának szükségességét, hanem bőven kifejtette azokat az alap- és irányító elveket is, melyeknek egy ily kántorkönyv megszerkesztésénél érvényesülniök kell.

E kántorkönyv kidolgozásának ép oly szép mint nehéz feladatával az egyet Kersch Ferenc esztergomi székesegyházi karnagyot bízta meg, kinél rátermettebb és szakképzetesebb mestert keresve sem találhatott volna.

Az eszme, melyért legyen áldás azokra, kiknek lelkében megfogamzott, immár valósulni kezd a mennyiben a négy vaskos füzetre tervezett munkának elseje, szerzője költségén már megjelent, csinos külső kiállításával, tiszta

nyomásával becsületet szerezve a »Pesti könyvnyomda-Részvénytársaság« nyomdájának.

A munka sokkal fontosabb, szerzőjét sokkal nemesebb idealizmus és becsületesebb törekvés vezette, mintsem elegendő volna szárazon regisztrálni a tényét vagy néhány üres és szokásos frázissal végezni a munkával és szerzőjével. Teremtő zsenikkel úgy vagyunk mint az eget járó csillagokkal. Nemesak fényök érdeklő a kutató elmét, hanem pályájok is. Sőt ez talán jobban. A hasonlat sántíthat ugyan, de azért mégis úgy van, hogy azon az égboltozaton, melyet Isten a »Musica Sacra« nagyjai számára teremtett, Kersch már meg lehetőszen a zeniten van.

Mi láttuk őt művész-pályája kezdetén. *Vidimus stellam ejus in Oriente.* Itt a váradi székesegyház hatalmas boltívei alatt, bitoros főpásztor mikor misét szolgált, ájtatos ünneplők mikor egybegyűltek, lágyan szongó ének egyszer csak megcsendült és mig tovaszállott, követte utjában hegedük sirása, szelid szavu kürtök bánatos bugása, trombita-rivalgás, harmonák zengése. És a kik hallották, azoknak úgy tetszett, mintha szárnya nőne csüggedő lelküknek, mintha repülnének messze-messze távol, csilagos égen túl, boldogabb hazába örök

éltü napnak sugártengerébe. Olyan volt az egész mint egy csengő-bongó gyönyörű szép álom.

En mégis azt mondom, hogy a Kersch muzsikája olyan volt mint a háborgó tenger. Kicsapott medréből gyakran. A harmonikus keretek abroncsait szétpattantotta nyugtalan, örökké vívódó zsenije. Forrongott, küzködött szüntelenül. Irányt keresett folyton mint a delejtű. Muzsikája gyakran csak egy hajszálon lebegett akárcsak egy jól kigondolt drámai cselekvény. Sokszor azt hittem, mindjárt összeomlik. Egy hajthatatlan, szívós energiának fatális és örökké tartónak ígérkező küzdelme szölt e hangokból. Elkéseredett harc korlátok ellen melyeket még sem mert ledönteni, mert helyettük másokat állítani nem tudott. Keserű lemondás művész-álomokról, melyekből többet sejtett, mint a mennyit megértett, többet értett meg mint a mennyit megvalósíthatott. A vergődésnek drámája inkább mint drámai hangulat, több tragikus páthosz, mint lyrai ömlenés. Inkább »fehér« éjszakák kínos ébrenlétének víziói, mint csendes művészi álmok tiszta képei. Olyan volt, mint a vihar.

De már másképen van mindez. Kersch irányt változtatott. Sokáig kereste az ujat, míg végre megtalálta. Ugyszólván kiküzdötte magá-

BURMESTER WILLY 3 korona,

a jelenkor legnagyobb hegedűmestere **folyó hó 26-ikán** tartja hangversenyét a „Sas“ szálloda nagytermében. **Helyárak:** Körszék 6 korona, zártszék 1—7. sorig 4 korona, a többi sorok földszinti átló és karzatjegy 2 korona. **Jegyek** válthatók **Ilf. Berger Sámuel** könyvkereskedésében. Bémer-tér.

Szerbia külpolitikája.

Belgrádból azt jelentik az Információknak, hogy Sándor király azon gondolkozik, hogy az oroszok imadását abbahagyja s külpolitikai köpenyegén egyet fordítson. Azért haragudott meg Oroszországra — az »Information« szerint — mert a szerb királyi pár látogatását elfogadni nem látszanak Pétervárott hajlandóknak, mert a trónkövetelő Karagyevicsnek fiát az orosz udvarnál nagy barátsággal becézzeték s őt tartják Szerbia trónörökösének; továbbá mert Oroszország vonakodott jótállani Szerbiáért ama kölcsön ügyében, amelyet Sándor király a francia pénzpiacra akart felvenni. A szerb udvarnál állítólag ebből azt következtetik, hogy Oroszországra semmit sem lehet számítani, ha az Obrenovics-dinasztiáról, ha a szerb érdekről van szó. A fiatal király tehát, mint az »Information« jelenti, Bécs külügyi hivatalának kapuját készült kissé megkopogtatni. Kezdené pedig olyképen, hogy bizalmas emberei által ajánlatot fog tenni gróf Goluchovszkinak, hogy kész Ausztria-Magyarországgal megújítani amaz — állítólag — 1882 óta fennálló és husz évre kötött egyezséget, a melyben a »bécsi diplomácia« kötelezte magát, hogy az Obrenovics-dinasztiát védelmezi s a trónon megtartja még egy esetleges szerb forradalommal szemben is. Viszont Milán arról biztosította ezen egyezségekben a bécsi külügyi hivatalt, hogy a szerb agitációt Boszniában véglegesen megszünteti. Ez az állítólagos szerződés 1902-ben megszűnik, habár az már Milán halálával hatályon kívül jutott. Az »Information« belgrádi tudósítója szerint nemrég Sándor király bizalmas embere Franassovics tábornok fölkereste ez ügyben Goluchovszki gróftól s utána az osztrák-magyar hadügyminisztert. Kevésel rá a szerb udvar másik bizalmasa, a londoni szerb követ Mijatovics szintén fölkereste monarchiánk közös külügyminiszterét, hogy Sándor király szövetkezési vágyának útját egyengesse. Mijatovics egy magánlevelében, a mely, mint az »Information« jelenti, belgrádi tudósítójának kezén megfordult, azt írja, hogy a király kénszerítve érzi magát külügyi politikai irányának lassanként való megváltoztatására. Belgrádban úgy vélekednek, hogy a király, a ki magát meglehetősen elhagyottnak érzi, komolyan óhajtja az 1882-i i egyezés megújítását, hogy abban dinasztiája részére némi támaszt leljen.

A német vámtarifa meghiusult.

— Saját tudósítónktól. —

E meglepő cím alatt a N. Fr. Pr. egy müncheni levelet közöl, melyben elmondja, hogy a német vámtarifa-javaslat, melyet Posadowszki alkotott, a szövetségtanács bizottságaiban már kétszer olvastatott, anélkül, hogy említésre méltó változtatásokat tettek volna rajta. A javaslat most már a legközelebb összeülő birodalmi gyűlés elé kerül, miután kétségtelen, hogy a szövetségtanács is elfogadja. Külsőleg tehát kedvező a javaslat sorsa, de daczára annak, hogy az agrár és ipari védvámok hívei nagy többségben vannak, a javaslat ellenzői mégis biznak abban, hogy a javaslat meghiusul, mert egy több mint száz főből álló minoritás ily kérdésekben oly hatalom, mely vetőjét keresztül is tudja vinni. A vámtarifa több mint ezer tételével egy elszánt minoritás kezében hatalmas fegyver. Nincs szükség az ugynevezett technikai obstrukcióra, csak a vámtarifa alapos tárgyalását kell követelnie és azokat a normális eszközöket, melyeket a birodalmi gyűlés hárszabályai nyújtanak és a javaslat meghiusult. A parlamenti kisebbség pedig el van tökélve mindezeket az eszközöket felhasználni. A kisebbség taktikája az, hogy az alapos tárgyalást már a költségvetésnél megkezdik és ezt is addig huzzák, a míg csak lehet, hogy a vámtarifa 1902. december 31-ig ne legyen törvény. Ez pedig az utolsó határidő a kereskedelmi szerződések felbontására. Már pedig, ha a vámtarifa-javaslat addig nem emelkedik törvényerőre, akkor a kereskedelmi szerződések sem mondhatók fel, hanem egy évre, vagyis 1904. végéig meghosszabbítottak tekintetik. Ennek azután az a nagy jelentősége van, hogy 1903-ban a birodalmi gyűlés mandátuma lejárván, ez a birodalmi gyűlés már nem is tárgyalhatja a vámtarifát és kereskedelmi szerződések. A jövő választásokra pedig kitűnő agitacionális fegyver az olcsó kenyér, mely jelszó alatt a mostani kisebbség a jövő birodalmi gyűlésen többségre nőheti ki magát.

A nagyváradi lat. szert. székeskáptalan újonnan rendezett könyvtára.

Ismeretői: Zsák I. Adolf.

(Befejező közlemény.)

A Címelioteca második részét a könyvnyomtatásnak 1711-ig megjelent magyar nyelvű művei alkotják. Számuk összesen harminczkilencz. A legrégebbi Monoszlóy András veszprémi püspöknek kettős műve a szentek tiszteletéről és segítségül hívásáról; mely 1589-ben Nagy-Szombatban jelent meg. Itt vannak továbbá Telegdy Miklós, Párizspápai F., Lépes B., Szécsi Molnár A., Czeglédy J., Pázmány P., Káldy Gy., Tolnay J., Meiszner B., Lisznay Pál stb., röviden: a XVI. és XVII. század híres és neves hitvitázoinak munkái; kik immár békén megférnek egymás mellett és igazán valamennyien »csöndes« emberek. . . Két munka ezek közül közelebről érdekelvén Váradot, nem tartjuk haszontalan fáradságnak, ha néhány szóval ez érdekelttség szálait megvilágítjuk; az egyik a következő címet viseli: »Jó Nemes Váradnak Gyenge Orvoslása, Mellyel Sablai István pap, Fűspöki Plebanus, Gyógyítgatja Farkasmarsból esett sebeit Biharvármegyének ottalmazza a Szent Irásról és Ecclesiáról írt könyvét az Esztergomi érseknek. Nyomtatott Pozsonyban 1630.« E mű felelet akart lenni Pécsvárad Páter, akkori váradi protestáns prédikátornak Debreczenben 1629-ben megjelent munkájára; melyben Pázmányok a szent irás és anyaszentegyházról szóló műveit támadta meg. A másik Váradot érdeklő munka Marosvásárhelyi Gergelytől való s címe a következő: »Világ kezdetétől fogva jóságos és gonosz cselekedeteknek, példáinak Summái«. Kassa 1623. Előszavában a többek közt azt mondja a szerző, hogy e könyvet negyedik éve fordult, hogy Kassán nyomtatni kezdte; sok hiba is vagyott benne, »mivel hogy az, kikre bízam vala correctióját megbellettelenek catholika religiojukért«. Váradot annyiban érdeklő, hogy számos »jóságos és gonosz cselekedet« van benne elmondva, melyek vagy Váradon, vagy pedig vidékén történtek meg; az érdekesebbeket itt adjuk:

(4^{1/2} old.) »Váradon Zabo Pál feleségét páráztságba érvén, Váradi tanács kezébe advan, az aszonyállat keresere eletet meghengedi. Az után ő maga páráztságba esek, és semmi okon felesége meg nem kegyelmezett, felesége bárdal feyet vészí a piátzon.«

(333. o.) »Belenes tartományaba egy aszonyallat izonyu nagy kigiot Szült, mely kigio akarvan megszopni az aszonyállatot, az pediglen nem

nak. Fiatal éveit lefoglalta e kínos küzdelem és ma már, férfikora delelő pontjához ért. Oda, ahol most van, a hol a Palestrinák és Orlandus Lassusok chorusai hangzanak, oda nem hat már fel a szenvedélyek hangja, vívódás-vergődés nyugtalan zenéje oda nem hallatszik. A régi lantot melyet Géniusza adott kezébe, össze törte. El kellett felejtienie a harmoniák és melódiák egész világát. Es ő elfeledte. De Medeanak nincs oka siratni az elfeledett dalt. Tanult helyette másikat. Szébbet, jobbat, igazabbat a réginél. Es már zengheti örömmel — természetesen más vonatkozásban — az egyház himnuszát: »O lux, beata trinitas!« Az egyházi zene héroszainak fényét meglátták szeméi, a musica divina egyedül és minden idő-kön keresztül uralkodó »trinitas«-ának a tiszta hármass hangzatoknak szépségét megérti már lelke s azzal be tud tenni egészen.

Mikor ezt kimondom, ott vagyok ismét a szerző művénel. Meg kellett tennem e kerülő utat, hogy megérthessük a szerző működésének irányát, célját szellemét. Itéletünk csak is így lehet igazságos.

Jól meg kell értenünk, hogy a Kersch műve nem egyszerű énekes könyv, hanem liturgikus kántorkönyv. Az egyház szent szertartásaiban a hívő népet képviselő tényezőnek: az énekkarnak, vagy a hol az nincs: a kántornak szerepét, tenni valóját foglalja magában ez a könyv. Ezért kellett abba felvenni az egyház hivatalos énekét: a gregorián chorált. A tridenti szent zsinattól kezdve annyi döntvénye és rendelete van az egyháznak a gre-

gorián chorál kötelező voltáról, hogy azokra általánosságban is elég e helyen hivatkozni. Ezekkel szemben megszűnik minden ellenmondás, hiába való minden érvelés. Itt el kell hallgatnia minden privát izlésnek, minden egyéni-felfogásnak.

Am mikor az egyházagregorián chorált sürgeti ésköveteli, nem akarja megfosztani a hívő népet a maga énekeitől. Csak korlátozza használatokat. Odautalja őket a hova valók: a nem szoros értelemben vett liturgikus ténykedésekhez és ájtatosságokhoz.

Kersch ezek közül is sokat fölvetett Kántorkönyvébe. Valamennyit nem lehetett célja besorozni, mert a Kántorkönyv, mint említettem, nem népének gyűjteménye. De a mik ott vannak, azok a vallásos énekköltészetnek igaz gyöngyei. Nagyrészt öreg énekek, melyek századok előtt fakadtak ihletett vallásos lelkekből, jó formán gregorián dallamok, melyeknek szerkezetén alig változtatott valamit a százados használat. De összhangosításukkal sok visszaélés történt a XIX. században. Feledték a forrást, melyből fakadtak s a gregorián hangnemekre épített régi énekeket beleszorították a modern dur és moll hanglépcsők stereotip rájárába és rákényszerítették e hanglépcsők harmonia fűzésének törvényeit. Így az anachronizmus teljes volt.

Kersch reformatori tevékenységének punctum saliens-e épen abban áll, hogy megszabadította ezeket az énekeket a modern összhangosítás czafrangjaitól. Lehuzta Jakóbról Eszan köntösét s ujba öltöztette, mely méltó Jákób

hangjához. Zenei nyelven szólva: a diatonia szigoru szemmel tartásával tiszta hármass hangzatokra fektette a dallamot. E hármass hangzatoknak lehetőleg csak az első megfordítására (Sextaccord) szorítkozva, kerülte a dominans-septim accordnak különösen alap formájában való használatát és mellőzte a quartsext hangzatot — mint műve előszavában mondja —: a mennyire lehetséges volt. Ez által a népéneket »oly formába öntötte a mely, midőn egyrészt az egyházas iránynak hódol, másrészt a világius lágyágnak, sentimentalismusnak, trivialitásnak s különösen a köznapias terczelésnek gátat vet.«

A reformator munkája mellett, sőt a felett, hatalmas arányokban domborodik ki e könyvben egy nagy stílus zenész alkotó ereje, azokban az elő- és utójátékokban, melyek ugy a gregorián chorál-dallamokat, mint a népénekeket megelőzik és követik. Legalább négy-öt ilyen elő- vagy utójáték van mindegyik énekszámhoz. Leleményes, arányos, befejezett valamennyi. Nincs azokban czéltalan kapkodás — kitérés idegen hangnemekbe, nem amolyan »se hossza se vége«-féle melódiák, nem elcsépezt közhelyek. Valamennyiben van nervus. Mint mondani szokás »ex visceribus rei« vannak véve. A dolog elevenjéből vannak kiszakítva. Ugy értem azt, hogy annak a chorálnak vagy népéneknek, a melyet megelőznek vagy követnek egyes jellegzetes motivumát választotta ki a szerző, és ezt a motivumot dolgozta fel a polyphonia és ellenpontozás száz meg száz féle fortélyával: utánozva, majd megfordítva, hol meg kibővíte vagy

egedvén mond: Jo szerencsed asszonyállat, hogy meg nem szophattalac, mert ha megszophattalac volna, valamely embert lattal volna, meg kellett volna halni.*

(332. o.) »Váradot minec előtte a Török megszállana kün az aroc parton forrásmodra vér forrott fel. Ugyán ottan az keresztényeknek üldözése előtt egy feztlet látatot egy néhány napig* stb.

Végül nem hagyhatjuk megemlékezés nélkül, hogy Lépes Bálint nyitrai püspök 1616-ban Prágában megjelent ily című munkájának: »Az halandó és itéletre menendő teljes emberi nemzetnek fényes tüköre* — könyvtárunkban levő példánya több részből áll: nagyobb terjedelmű, mint a milyennek azt Szabó Károly: Régi magyar könyvtárában feltüntette.

Harmadik részét a Cimelothecának egy kézirati gyűjtemény képezi. A kéziratok száma összesen *nyolczvanhárom*. Nem olyan becsű e gyűjtemény ugyan mint az előbbiek bármelyike is, de mégis sok tekintetben figyelemre méltó. Köteteli nyelv szempontjából: latin, német és magyarul íródtak. A legrégebb, egy 1635-ben készült német nyelvű, felsőbb m. nyelvtanai mű. A többiek közül egy eddig kiadatlan és ismeretlen 1701. máj. 20—1703. jul. végéig terjedő hadi naplót emelünk ki. ily címmel: »*Diarium auf die neu angehende Champagne in Italien*»; mely egy osztrák hadi különítménynek a fenti időközben ért viszontagságait örökíté meg; érdekes továbbá a felemlítésre a Lipót császár király halálakor (1705) tartott *tikos tanácskozás jegyzőkönyvének* egykoru másolata; nemkülönben egy másik napló ily címmel: *Was sich bey Ihr. Königl. Princ. Karl dess dritten Abreis aus Lisabon vom 30 may, bis 10 juni. zugeragen.* Itt látható *Rákóczy Ferencz* híres harczi kiáltványa: a *Recrudescent-nak* egy egykoru másolata: a *hétszemélyes tábla* 1747. évi tanácskozásainak jegyzőkönyve; különösen ki kell még emelnünk *Luzenszky J. br. volt várad püspök négy kiadatlan maradt munkájának s egy naplószerű feljegyzéseinek kézirátát*; nagyszámmal vannak végül XVII. és XVIII. századi felső iskolai tankönyvek, így pl. a *várad szeminariumiak fontos bejegyzéseket* tartalmaznak ez intézet multjára vonatkozólag stb.

* * *

(A könyvtár kulturtörténeti forgácsaiból.) A régi könyvtárakat ritkaságaik mellett kétszeresen érdekessé teszi azon körülmény, hogy a legtöbb munka elől és hátul üresen ma-

radt lapjaira egykori birtokosaik néha igazán korfestői vonással bíró feljegyzéseket tettek. Ezen eredetileg szerény jegyzetek azt érdemeltek ki napjainkban, hogy oly tudósok mint Reifenscheid és Wattenbach külön munkákban foglalkoztak velük s méltatták kutfő jelentőségüket a kulturtörténetre vonatkozólag.

A várad káptalan könyvtáráily bejegyzésekkel nem csupán azok bőségére: nagy számát illetőleg dicsekedhetik, hanem egyszersmind azoknak kivételesen érdekes voltával is. Mi jelenleg csak a legérdekesebbeket hozzuk fel: pl. bemutatok két, a XVI. sz. első feléből származó recipét: »*Contra Colica: feoszd megh az buedeos modorolth es lth annak az Leweth, ez haznal*»; más: *Zem fajiasrol valo orvos-sagh: Az kenyeret pirits meg, es vizezd megh egh icze borwal es keoesd az vak Zemedre*». Eddig nem tudtuk, hogy Pázmány korszakos műve: a *Kalauz* milyen drága volt annak idején; a könyvtárunk birtokában levő példányban található bejegyzés alapján most már tudjuk: »*Emptus Posonii pro tall. quator die quarta martii Anno dni. 1618*». egy másik munkában ezt olvassuk: *Empus in Szerdahel cubulo tritici ex libris quondam dni Franciscy parochy in eadem possessione anno dni 1570*»; a negyedik fejezetben említett 1507-ben nyomtatott munka utolsó lapján egy fontos és eddig ismeretlen, a királyi kegyurasságra vonatkozó oklevele olvasható Ulászló királynak.

Más munkák meg végrendeleteket, kisebb kötvényeket, tréfás megjegyzéseket, teljes családi értesítőket tartottak fen; pl. így tudjuk meg, hogy *Angyal Imre*, a XVII. sz. elején szilágysomlyói lakos, nem kevesebb mint *tizenegy* élő gyermek boldog apjával vallotta magát; hallgassuk csak meg továbbá, hogy egy XVII. századi (leleszi) premontrai szerzetes mire kéri az olvasóit: »*Oh Istenfeleo Jámborok, kyk ez könyvet olvassatok, valaha imadkozatok ertem Istennek szegeni bünös fijaert Kozmasy Janosert, hogi jutalmazza Isten ez conventben valo faratságit és kicsin meltatlan szolgálatait. Anno gratiae 1646. die 21. julii*».

Hogy egy-egy könyv hány gazdával birt, arra is vannak érdekes adataink; ezuttal csak *Robertus de Litionak Sermones* című műve gazdáit soroljuk fel:

Paulus Sabariensis archidiacon. Patakien. canonic. Agriensis.
Capituli Agriensis.
Ad usum ecclesiae Helmetziensis.
Cellissimi Principis Fr. Rakoci,
Conventus ecclesiae de Lelesz.
Capituli Varadiensis 1729.

összességében szorítva a témát a szerint, a mint azt a zenei alakzatok füzése kívánta. Olyan zenei mellék mondat-félek ezek az elő- és utójátékok. Előkészítik, magyarázzák, indokolják és mélyítik a főmondatban: az illető énekszám-ban kifejezett zenei gondolatot. Tehát nem üres zenei szószátyárságok. Mindegyik sokat mond. Rövidségükkel olyanforma hatást gyakorolnak ránk, mint egy-egy epigram. Többet sejtetnek mint a mennyit elmondanak, többet mondanak mint amennyit várnánk. Zenész embernek e praeludiumok valóságos kincses bányák. Össze vannak azokban hordva egy istenáldotta tehetőség zenei gondolatai, gazdagon, de nem tul zsufoltan, ötletesen, de nem rapszodikusan, a zeneszerzés tökéletes technikájával biztos és öntudatos művész kezekkel csoportosítva.

A könyv zenei részével körülbelül leszámoltam azokban, a miket fentebb elmondtam. De nem hagyhatom említés nélkül a könyv előszavát sem. A ki tiszta képet akar alkotni zenei viszonyainkról, a célról mely szerzőt a mű megalkotásában vezette, annak el kell olvasnia az előszót. Amolyan védírat-forma az, melyre — sajnos — ma még szükség van. Ki kell emelnem azt is, hogy a szerző a szent Szertartások Congregációjának némely igen fontos és gyakorlati irányú döntvényét is felvette művébe, azonfelül a hangnembeli kitérések (modulációk) megkönyvitése végéig egy eredeti ötletes táblázatot állított össze és mellékelte a könyvhöz.

Azt sem hallgathatom el, hogy a chorál melódiák az ő eredeti hangjegyeikkel vannak a

könyvben nyomtatva, mely körülmény nagy segítségére van az énekesnek a chorál dallam gyors áttekintésében. Továbbá nagy előnye a könyvnek a regensburgiak »*Organum comitans*«-sával szemben az, hogy a chorál dallamok orgona kíséreténél harmonia füzés nem oly szétszórt és így az organista ujjaira nehéz feladatokat nem ró.

Ennyi dicséret és elismerés után, melyeket örömmel nyilvánított a munka érdemes szerzője iránt, nem hallgathatok el egy pár megjegyzést épen a mű stílárúságának szempontjából.

A dominans septim accordot alapformájában következetesebben lehetett volna kerülni különösen ott, hol az alaphang és ennek septimája egyirányu mozgással lépnek fel mint pld. a 65 lap I vonalrendszer 4. ütenyében és a 111. lap II. vrsz. 3. ütenyében.

A cadentiáknál gyakran szerepel a quartsexet hangzat, sőt kellő előkészítés nélkül is megjelenik néha; pld: 1. lap I. vrsz. 3. ütenyben, 16 lap IV. orsz. 7. ütenyben; 130 lap III. vrsz. 5. ütenyben.

Továbbá a 16. lap IV. vrsz. 1. ütenyében és a 65. lap III. vrsz. 2. ütenyében a késleltetésnek oly fajtája látható, melyet az összhangzattani könyvek nem engednek meg. (Lásd Bellerman: »*Contrapunkt*« 4. kiadás 219. lap 3. pont és 267. lap). Megesik az is, hogy az organapontnál a fekvő szólam épen akkor hallgat el, mikor a többi szólamok vele dissonálnak pld: 19. lap III. vrsz. 4. ü.; 20. lap I. vrsz. 9. ü., és II. vrsz. 2. ü. A 64. lapon 1. vrsz.

Sok érdekes bejegyzést idézhetnénk még, valamint szintén sokat mondhatnánk régi könyvek egykoru kötéséről, némely czimlapokon található díszes és művészi fametszeti keretéről és egyéb régi illusztrációkról, de ezekre alkalmunk, legalább is *e helyen* nem igen lesz.

Városi közügyek.

A közgyűlés tárgysorozata.

Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága holnap, csütörtökön délután 3 órakor tartja november havi közgyűlését.

A tárgysorozat elég hosszú és elég érdekes ahhoz, hogy két napig igénybe vegye a városatyák munkásságát. És ez a közgyűlés még elég nyugodt is lesz, mert még nem tudják a városatyák a választás eredményét, mint pl. a deczemberi közgyűlésen, amikor már némelyik városatya elmondhatja akár a búcsubeszédét is.

A polgármester-helyettes megemlékezik jelentésében a közigazgatási bizottság felének újalakításáról s annak a deczemberi közgyűlésre leendő kitézését javasolja. — Indítványozza, hogy a közvilágítás kérdésében még november hó folyamán rendkívüli közgyűlést tartson a város.

Tárgyalásra kerül a jövő évi költségvetés, amelyet a pénzügyi bizottság javaslatával terjeszt elő a tanács.

A közgyűlés tárgysorozata a következő:

Nagyvárad város törvényhatósági bizottságának 1901. évi november hó 14. esetleg következő napjain mindenkor délután 3 órakor a városház tanácstermében tartandó ülésén a következő ügyek kerülnek tárgyalás alá:

1. Polgármesteri havi jelentés.
2. M. kir. belügyminiszter ur körrendelete a központi választmányok ujonnan leendő megalkotása tárgyában.
3. M. kir. belügyminiszter ur leirata, melylyel az új II. od osztályu rendőrfogalmazói állás szervezése tárgyában hozott közgyűlési határozatot jóváhagyja.
4. Az állandó bíráló választmány előterjesztése a felerészben ez év deczember havá-

3-ik és 4-ik ütenyben a szűkített hármashangzat alapformában lép föl; a 16. lapon pedig az »*Oh fényességes szép hajnal*« cz. régi magyar ének 6. ütenyében a szűkített hetes hangzat rontja a különben kitűnő harmonizálás stilszerűségét. Mellőzhető lett volna azonfelül a 63. lap 1. vrsz. 4. ütenyében a bővített terc-quart-sext hangzat is, mint a diatonikus összhangosítás keretébe nem való, valamint a kétségtelenül dóriai hangnemben mozgó »*Üdvözlégy szt. Sztiz*« cz. régi ének 10. ütenyében alkalmazott phrigiai zárás.

Azt sem hallgathatom el, hogy a preludeumok egyes helyeit a szabadon fellépő késleltetések és váltakozó hangok nagy száma itt-ott nyugtalanná és bizonytalanná teszi. Ugy tetszik, mintha a rég elfeledett és megtagadott Génusz árnya suhanna keresztül e helyeken kevés hatalommal ahhoz, hogy ismét uralkodhassék de elég erővel ahhoz, hogy bosszút tudjon állni. Legalább is az oly dagályos és veszedelmes pontoknál, minő pld. a 99. lap. I. vrsz. 4. ütenye, a bosszu műve teljesnek látszik.

Végül, hogy a sajtóhibákról is említés tegyek, idéznem kell a 6. lap »*Rorate coeli*« chorál dallamát melyben a »*Salvatorem*« szövegére eső melódia *d-f-c-e-c-d-d-nek* olvasandó; azonfelül a 70. lapon a II. vrszerben »*quia hic homo*« szövegénél: *es-es-as* dallam helyett: *es-f-as* stb. veendő. Továbbá a *modulatio* táblázatában 3. lapon a 8. pont alatti példában (moll-skála) a harmadik üteny *tenor-szó*lama kétségtelenül *c g c b as* stb; ugyanezen

ban megbízatásukat elvesztő, lemondott, valamint időközben elhunyt választott törvényhatósági bizottsági tagok helyébe új tagok választásának elrendelése, illetve a választás határidejének kitűzése tárgyában.

5. A tanács a város házi pénztárának s az abban kezelt alapok és alapítványok 1902. évi költségelirányzatát tárgyalás és elfogadás végett beterjeszti.

6. Az állandó nyugdíjbizottság előterjesztése a nyugdíj-alap 1902. évi költségelirányzatának tárgyalása és elfogadása tárgyában.

7. A tanács javaslata a közpénzek elhelyezése ügyében.

8. U. annak javaslata a költségvetés egyes tételeinél szükséges póthitel engedélyezése tárgyában.

9. U. annak javaslata a gyámpénztári tartalék-alap 1900. évi jövedelem felének a házi pénztárba való utalása ügyében.

10. U. annak javaslata az ifj. Bányai István kártalanítási ügyében felvett egyezségi jegyzőkönyvnek az 1886. évi XXII. t.-cz. értelmében elfogadási záradékkal leendő ellátása s a kártalanítási ár kifizethetőségére a felhatalmazás megadása tárgyában.

11. U. annak javaslata a Nagyváradi Kath. Legényegyletnek ingatlan vétel iránti kérelme ügyében.

12. U. annak javaslata a Moldoványi Iván nagyváradi lakos kártalanítási ügyében hozott közgyűlési határozat módosítása ügyében.

13. U. annak javaslata a gyermekkórház felszerelésének beszerzése iránt.

14. U. annak javaslata Szilágyvármegyének a vármegyei tisztviselők fizetésrendezési ügyében a m. kir. belügyminiszter urhoz intézett s ide pártolás végett áttett feliratára vonatkozólag.

15. U. annak javaslata Békésvármegyének az állami és törvényhatósági alkalmazottak szolgálati viszonyaiban a teljes és feltétlen nyugdíjviszonosság sürgős életbeléptetése iránti feliratára vonatkozólag.

16. U. annak javaslata Czeglédy Sándor és Maresch Károly nagyváradi lakosoknak a Zöldfa szállodára vonatkozó bérlet átruházás iránti kérelmük ügyében.

17. U. annak javaslata Rákos Vilmosnak a községi iskolák tankönyv és írószereire megtartott árlejtés megsemmisítése iránti felebbesztésre vonatkozólag.

18. U. annak javaslata rendőrtisztai állások szervezése ügyében.

19. U. annak jelentése a városi fogyasztási illetékeknek 1902. január 1-től házilag való kezeltetése ügyében.

lapon a 6. pont alatti E-B modulációban a harmadik ütenyben az *alt*-szólam kétségtelenül *f-es-d-b*-nek olvasandó. Az ezen utóbbi pont alatt közölt modulációk különben helyesebben és szabatosabban megjelölve nem a *bővített quartá*, hanem a *szűkített quintá* történnék.

Nem tarthatom egyéneket sajtóhíjánál a 4. lap. I. vrsz. 2. ütenyében és a 15. lap I. vrsz. 1. ütenyében elforduló *párhuzamos quintákat* továbbá a 23. lap I. vrsz. 4. ütenyében és a 64. lap I. vrsz. 2. ütenyében található *párhuzamos oktáv meneteket*.

Idő kell még soroznom a 15. lap I. vrsz. 1. ütenyében a 2. és 4. szólam közt elforduló, ép oly szokatlan, mint indokolatlan *párhuzamos septimákat* is. Azonfelül, minthogy a munkának didaktikus célja is van a szabatoság kedvéért a 104. és 120. lapon található, chorál-dallamok jelzésénél fel kellett volna tüntetni, hogy azok az I és II. módushoz tartoznak, tehát modus mixtus-t képeznek.

Összefoglalva mindent és eltekintve a felhozott apró-cseprő kifogásoktól, a legmelegebb elismerés és üdvözet illeti meg a kántorkönyv szerzőjét azért, hogy művével, mely kiváló zenei tudásának ép úgy, mint egyházas érzületének hatalmas monumentuma, vezérére szegődött egy szent ügynek, melyre ilyen vezér mellett csak a diadal várhat. A maradás és előítélet fegyvereivel szemben sejtse őt a jó akaratu emberek önzetlen támogatása és ragaszkodása, különösen pedig az a jelszó, melyet műve címéül választott: »Sur-um corda«

Dr. Szemethy Géza.

20. U. annak javaslata a Lázár Mártonnal megkötött bérleti szerződés módosítása tárgyában.

21. U. az a Teper Károly nagyváradi lakossal a mértékhitelítő hivatal épületében levő lakás bérletére megkötött szerződést;

22. U. az a Balogh Döme nagyváradi lakossal a város részére szükséges tantermek elhelyezésére megkötött bérleti szerződést;

23. U. az a Weisz Salamon nagyváradi lakossal az ujjvárosi IV-ik számú fatelep bérletére vonatkozólag megkötött szerződést;

24. U. az az Incze Lajos és társa vállalkozókkal a város tulajdonát képező s a vadalmás területén levő széna lerakóhely bérletére megkötött szerződést;

25. U. az a Bleyer Kálmán nagyváradi lakossal az ujjvárosi 57. és 58. számú földek bérletére vonatkozólag megkötött szerződést;

26. U. az a Sonnenwirth Mózes nagyváradi lakossal az ujjvárosi 175. számú föld bérletére megkötött szerződést;

27. U. az a Turóczy Gyula nagyváradi lakossal a »Három rózsza« épületben levő bolt-helyiség bérletére megkötött szerződést;

28. U. az az Órlei Simon nagyváradi lakossal az ujjvárosi 42. számú föld bérletére megkötött szerződést;

29. U. az a városháza építésére ifj. Rimánóczy Kálmán építésszel megkötött vállalkozási szerződést jóváhagyás végett bemutatja.

30. Az állandó nyugdíjbizottság előterjesztése Kanizsai György címzetes rendőrtizedes nyugdíjaztatása ügyében.

31. A polgármester Weinberger Ignác cs. és kir. katonai állatorvos oklevelét meghirdetés végett beterjeszti.

32. Dr. Baróthy Akos tisztii főorvos Masics Triphonné szül. Nádasdi Margit szülészneői oklevelét meghirdetés végett bemutatja.

Erről a törvényhatósági bizottság t. tagjait tisztelettel azzal értesitem, hogy a fentebb megjelölt tárgyakra vonatkozó iratok a közgyűlést megelőző napon a városház tanácstermében közszemlére kitéve lesznek s bárki által megtekinthetők.

Nagyvárad, 1901. november hó 12-én.

Rimler Károly
főjegyző.

Szent László levele.

Egy újdonságban már régebben megemlékeztünk *Fraknoi* Vilmos v. püspök, nagyváradi kanonoknak, a szerencéskezű és nagy tudományu történetirónak azon sikeréről, hogy a monte-cassinói apátság levéltárában megtalálta *Szent László* királynak egyik érdekes levelét, mely új világításba helyezi Szt. László uralkodásának legfontosabb politikai eseményét, Horvátország elfoglalását.

Az érdekes levélről tegnap tartott felolvasást *Fraknoi* püspök a Magyar Tudományos Akadémiában.

Felolvasásának címe: *Szent László levele a monte-cassinói apáthoz.*

A levelet a monte-cassinói apátság XII. száz dbeli chartalariumában találták meg. László uralkodásának legfontosabb politikai eseményéről: *Horvátország* visszafoglalásáról s *Oderisius* hoz, a monte cassinói monostor apátjához volt intézve, a kivel úgy látszik, levelezett. Az érdekes magánlevél 1091. tavaszán, tehát épen a foglalás idejében kelt és pedig az elfoglalt területen.

László egyebek közt arról értesíti itt az apátot, hogy *Szlavoniát már kevés híján teljesen megszerelte*, minélfogva ezentúl az apát vele »mint szomszédal« érintkezhetik. Ebből azt következtethetjük, hogy László ekkor már nemcsak Horvátországnak, hanem *Dalmácia* egy részének is birtokában volt. László a szerzeit területe Szlavóniának nevezi, de a IX., X. és XI. századból maradt okiratok ezt az elnevezést *Horvátországra és Dalmáciára* is használják. És így ez a levél erősen támogatja a XIV. és XV. századból fenmaradt kró-

nikákban fentartott azon hagyományt — a melyet az újabb magyar történetirók nem igen fogadnak el, — hogy László király *Dalmáciát* is elfoglalta és így *birodalmát a tenger széléig* kiterjesztette.

László e levél átadásával azokat a követeket bizta meg, akiket *II. Orbán* pápához küldött, aki ekkor *III. Kelemen* ellenpápa elől menekülve, *Montecassino* közelében tartózkodott. A követség révén László *pápai legátust* kér avégből, hogy ez öt *Horvátország és Dalmácia királyává koronázza* s a levélben arra kéri az apátot, hogy választ a legátussal küldje majd el, ne a magyar követekkel, akiknek úgy látszik, még Dél-Olaszországban a normánnok fejedelménél is tiszteletlennek kellett.

A levél a királyi adománylevelek irattárába került, amennyiben László király e levélben egyszersmind megerősíti a zárdának juttatott egyházi adományokat is. Es mi csak ennek a körülménynek köszönhetjük, hogy a levél napjainkig épségben megmaradhatott. Nagyon sajnálatos a magyar történetírásra nézve, hogy *az apát választ nem ismerjük*; levele valószínűleg a király levéltárában kalódott el. Pedig nagyon sok megoldatlan államjogi kérdésre nézve találnánk ebben a kétségkívül érdekes okmányban megoldást.

Fraknoi püspök nagyérdeklő felolvasását zajosan megtapsolták.

ÚJDONSÁGOK.

TAJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch-park) uytva minden vásár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 8—5 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

November 13. Gyorsírók gyűlése. d. u. 6 órakor a fő-reáliskolában.

November 1. Városi közgyűlés d. u. 3 órakor.

November 19. Az Erzsébet leányvárház zászlószentelési ünnepélye.

* **A városatyák választása.** A Nagyváradi város törvényhatóságából ez év végén kilépő városatyák helyeinek a betöltése még mindig nem ver olyan hullámokat, mint sokan várták. Csend van, csak a kiküldött bizottságok dolgoznak serényen, hogy a választási határnap közeledtével annál erősebben sikra szálljanak jelöltjeik mellett. Mert ez a csend nem azt jelenti, hogy simán fog lefolyni a városatya választás, hanem más a taktika, mint az előbbi törvényhatósági tagválasztásoknál. Azonkívül gomba módra teremnek a kisebbnél-kisebb fiatal óriások, akiknek a megválasztása *biztos*, ha ugyan lesz, a ki reájuk szavaz. A választás minden valószínűség szerint november 24-én, vasárnap lesz. A tanács ugyanis tegnap elhatározta, hogy a városatya választásoknak határidejéül *november hó 24-ét* ajánlja a holnapi közgyűlésnek.

* **Az ókori történelmi tanszék betöltése.** Mint a hivatalos lap közli Ő felsége a budapesti tudomány egyetemen megüresedett ókori történelmi tanszékre dr. *Kuzsinszky* Bálint rendkívüli egyetem tanári címmel felruházott magántanárt és magyar nemzeti muzeumi őrt nevezte ki, nyilvános rendkívüli egyetemi tanárrá, a szabályszerű illetményekkel.

* **A gyermekkórház felszerelése.** A nagyváradi gyermekkórház helyisége a volt Szaroveczky-féle házban már át van alakítva. A miniszter azonban előírta, hogy miként kell a kórházat felszerelni, ha a nyilvánossági jelleget megakarja nyerni a város. A felszerelésre a költségvetést már elkészítették s e szerint a minden tekintetben megfelelő felszerelés 7000 koronát igényel. Ennek a meg-szavazását kéri a tanács a közgyűléstől.

* **Jól megindokolt javaslat.** Nagyváradi város tanácsa olyan javaslatot terjeszt a törvényhatóság elé, a mely a városi pénztár érdekei szempontjából igen fontos. Javasolja ugyanis, hogy írjon fel a törvényhatóság a belügyminiszterhez s kérje, miszerint a városi gyámpénztári tartalék-alap kamatainak fele a városi házipénztár javára fordíttassék. Ez a kérelem nagyon is indokolt, mert Nagyváradi városa évenként igen tetemes összeget fizet a 7 éven felüli gyermekek eltartására; házipénztárából jelentékenyen hozzájárul az árvaház fenntartásához s nem kis áldozatot hoz a lelenzerek ellátásához is. Ha mindezeket figyelembe vesszük, nagyobb a város által hozott áldozat, mint amit a törvényhatóság a minisztertől kér.

* **Bírói vizsga.** Domokos István, a nagyváradi kir. törvényszéknek ambíciózus s kiváló tehetségű aljegyzője a napokban szép eredménnyel tette le a bírói vizsgálatot Budapesten.

* **A Múzeum parkja.** A Múzeum felépítésekor gondoskodtak arról, hogy az épület környéke rendezve legyen; a Schlauch-tér felől élőföld- és vaspánt-kerítést készítettek a Fő-utca felől azonban meghagyták továbbra is azt a disztelen kökerítést, amely eddig a területet bekerítette. A régészeti és történelmi egyesület elnöke dr. Beöthy László főispán tegnap kérelmet intézett Nagyváradi városához, amelyben rámutat arra, hogy a régi rozoga kőfal mennyire eldiszteleníti a Múzeum környékét s annak eltávolítására az egyület nem rendelkezik vagyonnal. Kéri a várost, hogy a kőfalat bontassa el s helyette olyan, kevésbé kerülő élőföld- és vaspánt-kerítést készíttessen, amilyen a Schlauch-tér felől határolja a Múzeum parkját. Hajlandó az egyesület a kőfalanyagát a városnak átadni az új kerítés költsége fejében. — Az egyesület kérelme oly csekély, hogy annak teljesítése elől nem zárkozhatik el a város, már csak szépészeti szempontból sem.

* **Halálozás.** Részvételt vettük a következő gyászjelentést:
Ozv. Madarász Imréné szül. Orgován Veron mint neje, leánya Madarász Erzsébet és férje dr. Bernády György rendőrfőkapitány, testvére Bay Mihályné szül. Madarász Zsuzsanna, unokatestvérei: Madarász Lajos és neje, Madarász József és neje, Tarsoly Mária s számos rokonok nevében is mély fájdalommal tudatják szeretett férjének, legjobb apa, após, testvér és rokonnak **Madarász Imrénének** folyó évi november hó 11-én, éjjeli 11 órakor, életének 63-ik évében hosszas szenvedés után történt gyászos elhunytát. A megboldogult földi maradványai folyó évi november hó 13-án d. u. 3 órakor fognak az ev. ref. egyház szertartása szerint Szaniszló-utca 724. sz. házából az olasz-i nagytemetőben örök nyugalomra tetetni. Mely végtisztességtételre az elhunyt rokonai, barátai és ismerősei tisztelettel meghívotnak. Nagyváradi, nov. 12. Aldás és béke poraira!

* **Allamsegély az iskolák fenntartására.** Nagyváradi városa évenként félszáz ezer koronánál nagyobb összeget költ a községi iskolák fenntartására, pedig még megoldásra vár az iskolák felépítése, amely alig telne ki egy félmillió forintból. Az állam évenként 14,000 korona összeggel segíti a várost ezen nagy teher viselésében. Még ezért is többszörösen fel kell irni a városnak. Arról azonban szó sincs, dacára az állandó panasznak és kérelemnek, hogy az államsegélyt felemelje a miniszter. A 14,000 korona segélyt most utalványozta a miniszter az 1901/902. tanévre s egyúttal értesítette a várost, hogy ugyanily összeget folyósít évenként a következő négy tanévre. Tehát az államsegély felemeléséről öt évig alig beszélhetünk.

* **Jogász összejövetel.** A helybeli kir. kath. jogakadémia tanári kara és polgársága kedélyes összejövetelt rendez ma este. Az elmaradt ismerkedési estély helyett **akadémiai társas vacsorára** gyűlnek össze a **Zöldfa** nagytermében, hogy a fehér asztalnál is dokumentálják azt a szoros szeretettől telt viszonyt, mely a hallgatókat egymás közt és tanáraikkal szemben is jellemzi.

* **Óriási hajók.** A Great Northern Steam Ship Company hajózási társaság most két gőzöst épített, melyek hordképesség tekintetében tulszárnyalnak minden eddig létező hajót. Első sorban tömegárúk és élő állatok szállítására lesznek berendezve és csak másodsorban a személyszállításra. A déplacement 33,000 tonna lesz, míg a »Deutschland«-é 16,000 és az »Oceanie«-é 17,000. A raksúly 20,000 lesz, 4,000, illetve 3,000 tonnával több, mint az említett két hajóé. Az új hajók hossza 192 m. szélességük 22 m., magasságuk 16-70 m. a vízszint felett. Mindegyik hajón 2 triplex expanziós gép lesz 16 kazánal és 4 főárbocczal. A menetsebesség 14 fonal. A hajókon bányászati és kohó-termékeket, élő állatokat, műfat stb. fognak szállítani, ezenkívül elfér mindegyiken 200 I. oszt., 100 II., 100 III. oszt. 100 fedélzeti utas és 200 főnyi legénység. A rengeteg hajókat 1902. márczius havában bocsátják vízre. A danzingi Schichau-gyárban most új hadihajót építenek, melyet a császár május 25-én rendeltetett meg és a melynek 1904-re kell elkészülnie. Ez a hajó 24,860,000 márkába fog kerülni, míg a »Kaiser Barbarossa« csak 19,900,000 márkába, a »Wettin« 22,360,000 márkába került. A költségtöbbletet a 17 és 28 centiméter gyorsító tüzelő ágyúk okozzák.

* **Szökött katona.** Balog József székelyhídi születésű paraszt legény, a ki a **Rimánóczy** szállóban mint hetes szolgált, most október 1-én a temesvári 39-es közös gyalogezredhez vonult be, onnan azonban rövid 3 heti szolgálat után megszökött. A temesvári ezred parancsnoksága kézrekerítése iránt megtette a szükséges lépéseket, de hasztalan, a legény eltűnt nyomtalanul. Tegnap éjjel a Szent János-utczán czirkáló két rendőr **Iványi István** hentes üzlete előtt elhaladva, gyanus neszt hallott. Tűstént elállták a bejáratot s az időközben megérkezett őrjáráttal együtt az üzletbe hatoltak, a hol a betörőt tetten érték. A vllatás során kitűnt, hogy Balogh János székelyhídi születésű, a 39-esektől megszökött újoncz. Mint bevallotta, gyalog jött Nagyváradra s Iványi üzletébe az udvar felől, az ablak keresztvasának befeszítése után jutott be, tettenek elkövetésére a nyomor készítette. Nagymennyiségű tolvajkulcsot és különféle feszítő vasakat találtak nála. Az esetről a temesvári hadtestparancsnokságot azonnal értesítették, a parancsnokság táviratilag kérte fel a rendőrséget, hogy Balog a helybeli állomás parancsnokságának adassék át, a hová ma fogják kísélni.

* **Rablógyilkos asszony.** Rendkívüli eset tartjaizgalomban Kövesd község lakosait. Rablógyilkosság történt szombaton délután a közégben s a tettes egy asszony, a ki most már a csendőrség kezében van. Ozv. Futó Jánosné együtt lakott a fiával, a ki családos ember. A fiatal Futó Ferencz szombaton kiment a feleségével a szállásra, hogy onnan füteni való szalmát s egyéb házcikket hozzanak haza. Az öreg Futóné egyedül maradt a háznál s e közben egy magas erős asszony nyitott be hozzá karján kosárral s azt kérdezte az öreg Futónétól nincsen-e eladó tojása. Az öreg asszony kapott az alkalmon s egy szakajtóra való tojást szedett össze s azt átadta a kofának, a ki ötforintos pénzjeggyel fizetett. Az öreg asszony, hogy az ötszöből visszaadjon, felnyitotta a ládát, a honnan egy zacskó ezüst pénzt vett elő. A pénz látása egyszerre vad-

állattá változtatta a kofát, a ki mivel látta, hogy a hában az öreg asszonyon kívül más senki sincs, torkon ragadta Futónét, leteperete a földre és ott fojtogatta, s mikor már azt hitte, hogy az öreg asszony meghalt, a zacskó ezüstpénzt, valamint a ládában volt 140 forint papírpénzt magához vette és távozni készült. Ekkor észrevette, hogy az öreg asszony még él, felkapott a konyhában egy baltát s azzal néhányat csapott az áldozat fejére s azután elmenekült. Este felé, a mikor a fia haza ért, az anyját vértől borítva találta a szobában. Mivel még élt, rögtön orvost hívtak, a kinek sikerült eszméltre hozni az asszonyt, a ki elmondta, hogy mi történt vele. Az öreg asszony elmondása alapján a csendőrség tegnapelőtt letartóztatta a gyilkost Borbás Katalin bényei lakos, tojáskofa személyében, a ki miután a haldokló öreg asszonnyal szembesítették, beismerte a gyilkosságot. Futóné tegnap reggel belehalt a sérüléseibe.

* **Visszaélések a vámoknál.** A vámoknál elkövetett visszaélések tárgyában **Komlóssy József** tanácsnok által megtartott vizsgálat iratait **Beöthy László** főispán már visszaküldte az illetékes fórumhoz: **Rimler Károly** polgármester-helyetteshez. Mint értesülünk, ma, vagy holnap már dönteni fog az ügyben a polgármester-helyettes és ahhoz képest irányul a dolog további lefolyása. **Komlóssy József** tanácsnok jelentésében néhány vám- és helypénz-kezelőre, akik még most is szolgálatban vannak, a felmerült terhelő adatok alapján azt javasolja, hogy azonnal mozdíttassanak el a vám-szolgálatról. **Rimler Károly** polgármester-helyettes mielőtt határozná, még tegnap délután kihallgatta azokat a vámközvegeket, akik különösen terhelve vannak.

* **Hamis takarékkönyv.** Veisz B. szeszgyáros a vejének, **Kern Zsigmond**nak még tegnap készpénzben kiadta azt a tizezer koronát, a melylyel sikkasztó könyvelője Amerikába szökött, kára így az ügyből sem a banknak, sem Kernnek nincsen, a ki különben apósától ezen a tizezer koronán kívül még huszezer koronát is kapott nőülése után néhány nappal. Az egyedüli károsult csak az após, a ki azonban nem tesz feljelentést hűtlen könyvelője ellen, mert hazahozatala legalább négyötezer forintba kerülne s ez csak növelné a kárát.

* **A katonaság új szolgálati szabályai.** A csapattestekhez, úgy a közös hadsereghez tartozókhoz, mint a honvédséghez, most küldték szét azokat az intézkedéseket, melyekkel a gyakorlati szabályzatot módosították. Az új intézkedések leglényegesebb karakterizálója, hogy úgy a tisztek, mint az altisztek, sőt a legénység számára is több önállóságot követel és statuál mint a mennyit az eddigi reglement előírt. Teljesen átalakul az újonczkiképzés is. Eddig például iskolázás, azaz elméleti oktatás csak hetenkint egyszer, vasárnap délelőtt volt. Az új rendszabály legalább egy órát rendel minden napra. A lövéssel eddig úgy volt, hogy mikor az újoncz megtanulta, hogy kell válna vetni a puskát, azonnal czéltábla elé állították. Ezentul csak akkor állítják oda, mikor már legalább teoriában a czéltás mesterségét is kitanulta; és az egész lögyakorlatot intenzívebb alapokra helyezik. A parádémarsot eltörlik. A lábak tulzott előredobása és ütemszertü előrehozatala, a mint az új szabályzat írja, nemkülönben a nem természetes, erős fellépés tiltva van. A gyorslépést is elhagyták, ellenben a futásnál az eddigi 90 centiméteres lépéshossz egy méterre emelkedett. Nagy mértékben átalakítja az új reglement a felállítást, a fegyverfogásokat, a töltést és tüzelést, a sor, a szakasz és a század tüzelési módjait, a csatárra való kiképzést, a rajvonal működését, a rohamot s általában a harc összes fázisait.

* **Városatyák jelölése.** A nagyváradi-váralja-, velence- és csillagvárosi választó polgárok egy része tartott tegnap este 6 órakor népes értekezletet a közlő városatya választás tárgyában. Többek hozzászólása és három óra hosszan át tartó indóknént heves vita után a következők lettek jelölve:

Berger Dániel,
Dr. Friedländer Sámuel,
Dr. Moskovits József,
Horváth Endre,
Domokos Károly,
Dr. Tóth Ferencz,
Moskovits Miksa.

A gyűlésen a különböző frakciók igényeit kielégíteni s ezzel az ellentéteket kisimítani igyekeztek volna, de törekvésük így aligha fog sikerülni. A velencei polgárok közül egyet sem jelöltek, li ztájukba felvettek gör. kel. és ev. ref. lelkészt, de a 16 év óta köztük működő kath. plébánosra vagy a Velenczén nagy számot tevő tanítószóra nem is gondoltak. Így persze lehetetlen kielégíteni a jogos érdekeket. Megválnak, mit szólnak hozzá a választók?

* **Az izr. nőgyelet hangversenye.** Az izr. jótékonycélu nőgyelet hangversenyének összes bevétele volt 371 korona és 52 fillér. Kiadása volt 119 korona és 30 fillér. Tiszta jövedelem maradt 252 korona és 22 fillér. Ehhez felülfizetéseikkel hozzájárultak: 10 koronával özv. Des Echerolles-Kruspér Sándorné, 4 koronával Feiler József, 3 koronával Berger Dániel, 2 koronával Aron Salomonné, Moskovits Miksa, Weisz Gáborné, Deutsch K. I.-né, Vermes Cornél, ifj. Kohn Sámuelné, Moskovits Mórné, 1 koronával N. N., N. N., Schwartz Mártonné, Lichtmann Mórné, Weisz Ernőné, Fried Ignáczné, Schwartz Ignáczné, Lichtmann Józsefné, Grósz Zsigáné, Feiler Józsefné, dr. Rosenthal Mórné, Rosenthal Adolfné, dr. Bárdos Imre, dr. Sarkadi Lajos, Steiner M. Albertné, Róth Jánosné, dr. Váradi Odón, dr. Perczel Adolf, Weisz Ernő, Grósz Zsiga, Klein Dávidné, Polgár Gyula, özv. Grunwaldné, Ince Lajosné, Schwartz Ferenczné, Gyémánt József és ifj. Klein Miksáné. Az elért szép erkölcsi és anyagi eredmény elsősorban a közreműködő művésznőknek köszönhető, kikhez az elnökség külön-külön köszönőlevelet intézett.

* **Névváltoztatás.** Vitzl János nagyváradi fogházör a saját és István nevű fiának vezetéknévét Váci-ra változtatta.

EGYESÜLETEK.

A kath. kör választmányi ülése. A katolikus kör választmányi bizottsága 1901. évi november 14-én délután 6 órakor tartja ülését.

Igazságszolgáltatás.

Az 1902. évi esküdtek. Folyó hó 20-án lesz Nagy Ferencz elnöke alatt bizottsági ülés, az 1902-ik évi esküdtek névjegyzékének összeállítása tárgyában. Ez alkalommal fogják a névjegyzékbe felvenni ugy a fő-, mint a mellék esküdt köteleseket, az 1897. évi 33. t.-cz.-nek az esküdtek névjegyzékének összeállításáról szóló pontja értelmében.

Báró Wallburg. A leibachi törvényszék kiadási kérelmének elintézése, a fogóságban levő báró Wallburg Ernőt illetőleg, még legalább két-három hetet fog igénybe venni. De ha késik is az szinte bizonyos, hogy a kiadatás megtörténik. Dr. Puskariv vizsgálóbíró elsősorban arra nézve indított nyomozást, hogy vannak-e a báró ellen büntető feljelentések Budapesten s e végből értesítést kért a budapesti, valamint a pestvidéki kir. ügyészségtől. A válasz már mind a két hely-

ről megjött. A pestvidéki törvényszéknél nem tettek panaszt báró Wallburg ellen, de a budapesti büntető járásbíróhoz a minap tárgyalást két esetben kívül újabb panaszok érkeztek. Nevezetesen két szabócéz, Mocsáry Kálmán és Pick testvérek jelentették fel a bárót **hitelezési csalás** miatt.

Mig ezekben ítéletet nem hoznak, addig szó sem lehet a kiadatásról, ám azután megtörténik a döntés. Illetőleg megvizsgálja a törvényszéknek egy hármastanácsa, hogy van-e helye a kiadatásnak, határozni pedig az igazságügyminiszter határoz. Az eredmény báró Wallburgra nem lesz kedvező. Két szempont dönti ugyanis el a kérdést. Először az: magyar honos-e Wallburg és másodsorban a vád alapos volta. Az elsőre nézve úgy áll a dolog, hogy a bíróság a bárót kétségtelenül **osztrák honosnak** tartja, mert igaz ugyan, hogy magyar honos volt, nemcsak azért, mert ilyenek volt tekintendő az anyja után, de azért is, mivel Magyarországon lakott, ám innen már 15 év előtt távozott és Ausztriából csak a múlt évben tért vissza. Minthogy pedig a honossági törvény szerint báró Wallburgnak ahhoz, hogy magyar honosságát megtartsa, tíz évben belül Ausztriában az illetékes hatóság előtt ez okból jelentkeznie kellett volna, ezt tenni pedig elmulasztotta: osztrák honossá lett.

A mi a bűnösséget illeti, ez is valószínűsíthető van. **Stundinger** Miksa ugyanis, a kit Innsbruckban fogtak el, az odaváló bíróság előtt immár bevallotta, hogy a kérdéses okmányokat, amelyek báró Wallburgnak Ernő főhercegtől való származását bizonyítják, **együtt hamisították.**

Ezek alapján az ügy ma akként áll, hogy a kiadatás kétségtelen.

IRODALOM.

Stampay »Enekek és Imák« cz. könyvének VIII-ik, új kiadása megjelent. E könyv már most nem csak az ifjuság, a nép, hanem a kántorok és a főt. papságnak is kézi-könyvül szolgál. 240 oldallal csinos kemény kötésben 15 kr., diszes angol-vászonban 25 kr., 11-ik könyv ingyen, kotta is ingyen. Kapható a szerzőnél Kőbölkuton, Esztergomgyében.

SZÍNHÁZ.

HETI MŰSOR.

Szerda: Cyrano de Bergerac.
Csütörtök: Cyrano de Bergerac.
Péntek: San Toy.
Szombat: San Toy.
Vasárnap:) d. n. A szökött katoná.
) este San Toy.

Czigánybáró.

Strauss remek zenéjű operettjét elevenítették fel tegnap este. Szaffy szerepében **Székely** Irén tündökölt. Több énekszámát megismételtették. Szépen énekelt **Székely** Anna is, kinek Czippa cigányasszony egyik legkedvesebb szerepe. — **Füredi** (Zsupán) állandóan derűltégekben tartotta ügyes mókáival s kitűnő maszkiával a közönséget. **Perényi** József (Barinkay) kellemesen s tisztán énekelt. A kar az első felvonásban jó volt, de a második felvonásban határozottan rossz.

Az ügyes rendezésért **Pintér** Imrét dicséret illeti.

Cyrano de Bergerac. Ez a nagyhatású romantikus színmű, mely már kétszer lett bemutatva óriási siker mellett, ma kerül ismét színre. Ezúttal Roxon szerepét Kacziány Viola játssza.

Váradi Aladár operettje. Színházunk tehetséges és rokonszenves karmestere, **Váradi** Aladár egy három felvonásos, regényes tárgyú operetten dolgozik, mely már valószínűleg a jövő szezonban színre fog kerülni a Népszínházban. A címe **Daemon** lesz s remélhetőleg nagy sikert fog aratni.

A legközelebbi opera előadás Gounod halhatatlan »Faust«-ja lesz, a czimszerepben Hunfival. Margaréta Székely Irén, Mártha asszony Székely Anna, Seibel apród Lányi Edith, Mephistó Pintér Imre, Valentin Perényi Józseffel.

San Toy. Ez a kitűnő angol operett-ujdonság betanulása foglalkoztatja az egész énekes személyzetet s e hó 15-én azaz pénteken kerül színre fényes kiállításal először színházunkban.

Szigligeti-Színház.

Folyószám 47.

Idénybérlet 44.

Nagyváradon, szerdán, 1901. nov. 13-án

CYRANO de BERGERAC

Romantikus dráma.

I. felvonás: **Szinielőadás a Burgund-palotában.**

II. felvonás: **A poéták laczikonyhája.**

III. felvonás: **Roxán csókja.**

IV. felvonás: **A gascognei kadétok.**

V. felvonás: **Cyrano ujdonsága 15 évvel később.**

HELYARAK: Nagypáholy 7 fr. földszinti és első emeleti páholy 6 fr. Másodemeleti páholy 4 forint. Zsölye 1 frt 50 kr. Kőrszék 1 frt 20 kr., Tánklászkék 1 frt. Erkélyülés 1-ső sor 60 kr., közép 2-ik sor 50 kr., Erkélyülés oldal 2-ik sor 40 kr. II. emeleti zártszék 30 kr. Földszinti állóhely 50 kr., Diák és katonajegy a földszintre 30 kr. Karzati állóhely 20 kr. Egy színlap 10 kr.

Kezdeté 7 órakor, vége 10 órakor.

Jegyek előre válthatók d. e. 10-től 12 óráig, d. u. 3-tól 5-ig. Esti pénztárnyitás fél 7, vasár- és ünnepnapokon este 6 órakor.

Holnap csütörtökön, nov. 14-én

U G Y A N E Z.

REGÉNY-CSARNOK

A Polanieczki-család.

Irta: Sienkiewicz Henrik.

18.

De a fiatalember bámulatából fölcusdva talpra ugrott.

— Nem! szólt méltatlankodva, — ezt nem tűrhetem. Büntetlenül nem üzhetsz iréfát velem. Tartsd meg bányáidat, de add meg pénzemet! Ajánlataid nem egyebek silány kifogásoknál, hiú, alaptalan beszédekéél.

Egy pillanatnyi csönd következett. Az öreg nemes arczára olympusi harag sötét felhő gyűlt. Mérges tekintettel sujtotta öcscsét, aztán a fegyvertartóhoz lépett s rövid tört akasztva le róla, tragikus mozdulattal nyujtotta feléje:

— Ime, tehát döf át e szívet! — S há-lóköntösét szétvonta mellén.

Polanieczkit elöntötte a méreg. Önralmát veszve, durván lökte el magától a tört nyujtó kezét.

— Gyalázatos komédia az egész! — tört ki méltatlankodása . . . Itt tárgyalni meddő, idővesztesség . . . Magamat ajánlom. De kijelentem, hogy a legelső zsidónak átengedem tartozásodat ha a tőke felét elveszteném is. Én nem bajlódom tovább!

Plawiczki ég felé tárta ki a karjait.

— Menj. — szolt — menj és dönts romlásba, engedd át családod ősi fészket fajod ellenségeinek! . . . De jusson eszedbe, hogy átkom s hajdan itt uralkodó őseid átka kísérni fogja minden lépésedet.

De az ifju nem hallotta már. Féktelen fölindulásban hagyta el a szobát, s a sorsot szidva rohant a nappali szobába kalapjáért, a melyet hanyagul ott hagyott. Már-már kocsi után akart nézni, hogy mielőbb fölkeresse a szomszédos vasuti állomást, a midőn Mária az ajtóban megjelent. Látására haragja csillapodni kezdett. De muló érzés volt ez csupán. Eszébe jutott, hogy Krzemienben Mária a mozgató erő, mindennek indító szelleme. Szívének elkeseredésében gyorsan hozzálépett és fölindulástól reszkető hangon mondá:

— Isten vele, kisasszony. Atyjával leszámoltam. Azért jöttem, hogy behajtsam követelésemet s ő előbb áldásával, majd bányáival és végre saját, valamint őseinek s utódainak átkával kínált meg. Egy újabb módja ez az adósság törlesztésének.

Mária ösztönszerűleg kezet akart nyújtani. Nem értette-e meg teljesen? Nem kérte-e ő maga atyját, hogy a többi hitelezők mellőzésével elégítse ki Polanieczkit? Nem kérte-e hiába? Szívének ártatlan, tiszta becsületességében azt kívánta, hogy Sias inkább vegye birtokába Krzemient, üzze ki inkább a kedves otthonból, csak ne gyanúsítsa őt aljas, képmutató számítással!

Zavart, félénk, szinte könyörgő őszinteségében már-már kiejtette e szavakat, a melyek ajkára tödultak; könyvtől nedves szép szeméit már Polanieczkire emelte, a midőn ez kiméletlen durvasággal vágta szeméi közé:

— Tudomására akartam hozni a méltatlan tréfa kimenetelét, mert hiszen ön tanácsolta nekem, hogy közvetlenül atyjához forduljak. Nagyon lekötöztetett jóakarataival; de miután ez a megoldás előnyösebb önökre, mint rám nézve, engedjen meg, ha máskor nem fordulok önöz tanácsért!

Halálsápadtság lepte el a leány arcát. Összerezzen a méltatlankodás könnyei csilantak meg szemében.

— Büntetlenül sértgethet, — szolt, — mert hiszen nincs senki, a ki megvédelmezzon.

Megalázva, kétségbeesetten az ajtó felé indult. Polanieczki hirtelen öntudatára jutott annak, hogy tullepte a határt. Utána rohant hogy bocsnatért esdekéljen. Már későn volt! Mária eltűnt szobájának ajtaja mögött.

Vége volt tehát! . . . A kocsi előállt, menni kellett . . .

Krzemien nemsokára elmaradt mögötte. Leikének keserű, haragos fölindulásában a hosszú ódes elégtételére vágyott.

— Tönkreteszem őket, — mondogatta ön magában, — kiüzetem otthonukból, könyörtelenül meg fogom alázni e büszke népet! Beesületszavamra esküszöm!

Terve alakot öltött s az elkeseredés ösztökélése alatt megingathatatlan elhatározással változott. Keresni fog valakit, a ki átveszi a követelést. És találni fog olyat bármi áron is!

Az állomáson parasztemberek és üzérkedő zsidókon kívül csupán Jamisz tanácsos várakozott, a ki megismerve őt, az együttutazásra szólította föl,

— Ismertem édesatyját, — szolt, — Lublin tájékon nagy uradalommal hirt. Gyönyörű birtok volt az övé; sajnos, mind ennek mások kezére kezére kellett jutni.

(Foly. köv.)

TAVIRATOK.

Anyagi gondok áldozata.

Budapest, nov. 12. (Saj. tud. távir.) Mint tudósítónk jelenti, Szombathelyen ma délután Mayer Károly tekintélyes gépgyáros irodájában föbe lölte magát. A 49 éves, jómódu s közkedvelt férfit öngyilkosságának anyagi gondok s újabbban felmerült pénzzavarok voltak előidézői.

Uj zálogintézet.

Bécs, november 12. (Saj. tud. táv.) Az új zálogintézet záró-kövét ma tette le Ő Felsege a király. — Kérésére bemutatatták az elzalogosítás módját; egy udvari tanácsos lecsatolta arany óráját s formáserint becsapta és azután annak rendje-módja szerint kiváltotta. Ő Felsege érdeklődéssel nézte végig s kedélyesen mulatott rajta.

Császári kitüntetések.

Bécs, november 12. A Wiener Zeitung jelentése szerint a király november 7-én kelt elhatározással Hahn Lajos Benedek udvari tanácsosnak, a k. k. Telegraphen Correspondenz Bureau igazgatójának saját kérelmére való nyugdíjazása alkalmából díjtalanul a Lipót-rend lovagkeresztjét adományozta. A Correspondenz-Bureau igazgatójává Fabricii Károly lovag belügyminiszteriumi miniszteri titkárt nevezte ki Ő Felsege, akit egyúttal osztálytanácsossá nevezett ki. (M. T. I.)

Nihilista összeesküvés.

Budapest, nov. 12. (Saj. tud. távir.) A pétervári rendőrség a czár ellen tervezett nihilista összeesküvésnek jött nyomára. Az összeesküvőknek szándékuk volt a Spalatóból Pétervárra utazó czárnak vasuti kocsiját felrobbantani.

A spanyol választások.

Madrid, nov. 12. Tribesben (Orense tartományban) a választásokon komoly zavargások voltak. A különböző pártok kövekkel dobálták meg egymást és revolverrel lövöldöztek egymásra. A választásokat fel kellett függeszteni. (M. T. I.)

A búr háboru.

London, november 12. A »Daily Mail« jelenti a Fokvárosból: Az itteni városi őrséget szolgálatfételre hívták be. (M. T. I.)

Meggyilkolt falusi jegyző.

Nagybecskerek, nov. 12. (Saj. tud. táv.) Pécsi Tivadar kistoraki jegyzőt, Nagybecskerekről való hazatértében, oláh parasztok megtámadták s alaposan elverték. Sebe életveszélyes, felgyógyulásához kevés a remény.

Pacifiz-vasut bevételei.

Montreal, nov. 12. A Kanada-pacifiz-vasut bevételei november első hetében 847.000 dollárt tettek, vagyis 203 dollárral többet, mint a múlt év megfelelő hetében. (M. T. I.)

KOZGAZDASAG.

Nagyváradi hetivásár.

Vásári árjegyzék a nagyváradi piacon 1901. nov. hó 5-ik napján tartott vásárban eladott természetmennyek és élelmiszereknek.

Tiszta buza: 15.20—14.40. Kétszeres buza 12.60—12.—. Rozs 12.60—12.—. Arpa 10.80—10.40. Zab 13.20—12.90. Tengeri: 8.40.—7.80. Borsó 36.—. Lencse 40.—. Bab 13.60. Köleskása 23.50. Burgonya 3.20. 100 kiló lángliszt 27.50. zsemlyeliszt 27.—. fehérkenyér liszt 26.50. barnakenyér liszt 23.50. széna fuvarral 5.60. szalma 1.10 Szalonna 102.—, 6 kiló zsup-szalma —16, 150 dkg alom-szalma —10. 1 köbm. búkkfa 6.50, tölgyfa 6.—, cserfa 6.70, 100 kiló marhahus —.96, öntött gyertya —.84 Lámpaolaj —.80. 1 liter ó-bor 1.—. Uj-bor —.68. Pálinka —.72, Szilva-pálinka 1.80,

Szesz 2.—. 1 mm. kőso 21.50, nyers fagyú —.48. olvaszt. fagyú 68.—, szappan 48.—, mosott birka gyapju —.—. magyar gyapju —.—. Egy hektoliter óbor 60.—, új bor 34.—, mész 2.—, kemény faszén 3.60, puha faszén 3.20 kendermag 25.—. köles 10.—. repeze —.—, dió 30.—, mogyoró —.—, aszalt szilva 40.—. Egy kilogramm savanyu káposzta —, ezalona 1.28, sertéshus 1.04, juh-hus 64, veres hagyma 12, fog hagyma 44, bors 2.20, paprika 2.40, barnakenyér 20. Egy liter kóolaj 44, mm. búkány —.—, 1 mm. luczernamag —.—. 1 mm. lóhere —.—, 1 mm. burgondi —.—.

Marha ártáblázat 1901. nov. hó 5-ről. Egy pár első rendű jármás ökör 640—710, egy pár másodrendű jármás ökör 540—600, egy pár harmadrendű jármás ökör 260—500, 1 drb fejős tehén 110—240. 1 drb vágó ökör 250 kgr. 160—240. 1 drb vágó tehén 150 kgr. 120—180. 2 drb. veres borju 38—56, 1 drb. fél éves borju 44—54, 1 drb egy éves borju 46—74, két éves borju 70—230. 1 drb hizott sertés 76—134. 3 ár fél éves 36—40, 1 pár egy éves sertés 44—72, 1 pár két éves sertés 76—140. 1 drb igás ló 130—240, 1 pár ökörbőr 40—52, 1 pár tehénbőr 26—36. 1 pár bojubőr 10—22, 1 pár lóbor 10—20.

Forgalmi kimutatás 1901. évi nov. hó 5-ről. Tiszta buza körülbelül 1600 hltr, kétszeres buza 150 hltr, rozs 430 hltr, árpa 110 hkl. zab 140 hltr, tengeri 900 hltr, burgonya 480 hltr. Lásbas jószágok: Hizott sertés mintegy 200 drb, félhizott 280, sovány 170, südő 540, malacz 400, hizott marha 20, jármás ökör 390 fejős tehén 250, borju 280, bivaly 8, juh és kecske 130, ló 399.

Pályázati hirdetmény.

A lemondás folytán üresedésbe jött brátkai körjegyzői állásra, mely körjegyzőséghez Brátka, Dámos, Bánlaka és Loró-Ponor-Remecz községek tartoznak pályázatot hirdetek s felhivom a pályázni szándékozokat, miszerint elméleti és gyakorlati minősítésüket, valamint eddigi alkalmaztatások és erkölcsi előéletüket igazoló okmányokkal felszerelt pályázati kérvényüket hozzám legkésőbb folyó 1901. évi december hó 12. napjáig annyival is inkább adják be, mivel később érkező kérvényeket nem fogok figyelembe venni.

Ezen állás javadalmazása következő: készpénz fizetés 1020 kor. kézbesítési díj 160 » Irodai általány 120 » két irnok tartásért 960 »

Brátkán a kör székhelyén szabad lakás és 800 □ öl konyha kert,

Dámoson 6 hold, 800 □ öl szántó és kaszáló,

Bánlakán 8 hold 800 □ öl kaszáló és legelő,

Loró-Ponor-Remeczen 3 hold 1200 □ öl kaszáló és 17 hold legelő haszonélvezete.

Továbbá 15 régi öl tüzi hasábfa a községektől, a körjegyzői iroda és anyakönyvi helyiség fűtésére, körjegyzői lakhoz szállítva.

Végül 200 kor anyakönyvvezetői tisztelet díj és a magán munkálatokért járó díjak.

A választást folyó évi december hó 15-én d. e. 10 órakor fogom Brátkán a körjegyzői irodánál megtartani.

Pályázóktól a román nyelvnek szobani birását feltétlenül megkívánom.

Élesd, 1901. évi november hó 9-én.

Bérczy Imre,
főszolgabíró.

Relch Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Hatszidék.

	Budapest, nov. 12.
Buza októberre	7.84
Buza áprilisra	8.80
Tengeri	5.14
Rozs okt.	6.69
Zab ápr.	6.98
Káposzta, repce, aug.	

Értéktőzsde

	Budapest, nov. 12.
Oszták hitel	625.50
Magyar hitel	629.50
Allamvasut	624.50
Rimamurányi	416.
Magyar jelzálog	433.
Salgótarjáni	
Wagon-kölcsön	

Hivatalos Árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1901. nov. 12-én.

Magyar aranyjárdék 4%	118.10
Magyar koronajárdék	92.95
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	121.25
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	100.25
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	119.
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	93.25
Itáiméresi jog megváltási kötvény	99.85
Horváth-azlavónföldterhermentesítési kötvény	98.50
Magyar nyerevény-sorsjegy-kölcsön	178.50
Tiszszabályozás szept. sorsjegyek kölcsön	144.
Oszták járadék papírban	98.30
Oszták járadék ezüstben	98.15
Oszták járadék aranyban	118.90
Oszták korona járadék	95.25
Oszták államsorsjegyek	138.50
Oszták magyar bank részvény	16.02
Magyar hitelbank részvény	636.
Oszták hitelintézet részvény	620.
Párisi vista	95.20
20 frankos arany (Napoleon d'or)	19.03
Németbirodalmi márka	289.25
London vista	95.20
20 márkás arany	28.44

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Kitünő borok.

Szőlőmből beköltözvén, lakásomon úgy idei ujbort, mint ó kiváló finom palaczkozott boraim — literes üvegekben — úgy nagyváradi, mint ménesi és gyoroki szőlőim terméséből eladók 32 krtól 1 f. 20-ig literenként, üveg nélkül.

Kitünő saját termelésű csemege szőlőt is adok el különként 45 krajczárért, — mig készletem tart.

Molnár Lajos,

Schlauch-tér, 18.

230.

Most lehet legolcsóbban
női és férfi fehérneműt, vásznat és asztalneműt
beszerezni!

Menyasszonyi kelengyék!

Teljes végeladás!

Kunz József és társa cég,

Nagyvárad, Szt. László-tér.

225-0-110

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA R. T.

Nagyvárad, Apáczai-utca 3. szám.

Művek,
folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítékok.

Elvállal és készít:
izléses kivitelben
mindennemű
nyomdai munkákat
jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfek, számlák, falragaszok,
báli meghívók,
tánczrendek, étlapok,
naptárak,
palaczkfeliratok,
névjegyek,
gyászlapok
stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.